

ня цілісного уявлення щодо матеріалу навчальної дисципліни в результаті узагальнення результатів виконання такого виду робіт.

Важливим напрямом індивідуалізації та поглиблення рівня засвоєння навчального матеріалу виступає підготовка індивідуальних і групових реферативних доповідей, що успішно використовуються в рамках викладання курсів «Управління витратами» та «Мікроекономіка». Такий вид робіт повинен відображати проблемні та дискусійні питання, що розширюють нормативний зміст програми дисципліни, дозволяє отримати переваги індивідуалізації підготовки, відпрацювання презентаційних навичок виступу перед аудиторією, синтезу нормативного матеріалу дисципліни з прикладними практичними аспектами тощо.

Посилення кредитно-модульної системи зазначеними модульними видами робіт, на нашу думку, дозволить підвищити рівень підготовки фахівців економічних спеціальностей та забезпечити відповідність змісту контрольних модульних завдань вимогам до рівня засвоєння та формування вмінь та навичок за результатами вивчення навчальних дисциплін.

І. В. Гордієнко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра інформаційних систем в економіці

ФАКТОРИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Розвиток вищої економічної освіти у напрямі індивідуалізації навчального процесу спрямований на підвищення його ефективності і результативності. У сучасних вітчизняних вузах цей процес має певні особливості.

Як відомо, індивідуалізація може стосуватись як змісту навчання, так і відведеного для нього часу. При цьому необхідно брати до уваги різномірні характеристики студентів як суб'єктів навчання. Взагалі людську індивідуальність у процесі навчання можна представити як утворення складної структури з трьома класами властивостей: індивідними, особистісними та суб'єктними. До індивідних властивостей належать ті, що визначаються фізично-психологічними особливостями людського організму, а саме: здібності, темперамент, пам'ять, швидкість реакції. Особистісні властивості характеризують людину як члена

суспільства і об'єднують такі її соціальні якості, як світогляд, інтереси, ціннісні орієнтації. Суб'єктні властивості характеризують поведінку людини під час навчання, коли вона виступає як суб'єкт діяльності.

Існування індивідних властивостей обумовлює необхідність урахування викладачами рівня здібностей студентів. Викладач повинен вміти правильно оцінювати цей рівень та визначати відповідний рівень складності навчальних завдань. Ця задача ускладнюється і тим, що її розв'язання збігається в часі з процесом навчання, і великою кількістю студентів в академічних групах. Для її розв'язання можна запропонувати використання завдань різного змісту та рівня складності з одного й того самого розділу дисципліни або додаткових завдань підвищеної складності для здібних студентів, завдяки чому викладач зможе індивідуалізувати обсяги та зміст роботи. Проте існує ймовірність того, що студенти можуть бути не зацікавлені у збільшенні обсягів роботи та будуть затягувати її закінчення. У цьому разі потрібно звернутися до їх особистісних рис, а саме провести роз'яснювальну роботу щодо користності здобуття додаткових професійних знань та навиків.

Спостерігаючи поведінку студентів під час виконання навчальних завдань, зокрема лабораторних робіт з використанням інформаційних систем, можна зробити висновки про суб'єктні властивості студентів, зокрема, про недостатні їх готовність і бажання самостійно використовувати інструктивні матеріали. Великі за обсягом докладні інструкції студенти сприймають негативно, а стислі — погано розуміють. Тому при розробці навчальних інструкцій слід враховувати попередній досвід їх використання, наближаючись до оптимальних як за обсягом, так і за змістом.

О. М. Гребешкова, канд. екон. наук, доц.,
А. В. Кірієнко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра стратегії підприємств

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА: ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ